

วิธีดำเนินงาน การรวบรวมข้อมูล และการสร้างสถานการณ์จำลอง

ลำดับขั้นตอนการดำเนินงาน

1. การเตรียมการ

- 1.1 กำหนดปัญหาความมุ่งหมายในการวิจัย ขอบเขต และคำจำกัดความในการวิจัย ตลอดจนผลซึ่งคาดว่าจะได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้
- 1.2 ศึกษาประวัติความเป็นมาของการสร้างสถานการณ์จำลองและประโยชน์ที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหาของสถานการณ์จำลอง กำหนดสภาพการลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ตั้ง ตลอดจนสภาพของโรงเรียนและสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่ กำหนดตัวคน นักเรียน (ดังปรากฏในคู่มือครู)
- 1.3 ศึกษาวิธีสร้างสไลด์ประกอบคำบรรยายเพื่อประกอบบทเรียน
- 1.4 ศึกษาประวัติความเป็นมาของโทรทัศน์ บทบาทของโทรทัศน์ในวงการศึกษ และวิธีผลิตรายการโทรทัศน์ ตลอดจนประโยชน์ของแถบบันทึกภาพ
- 1.5 ศึกษาวิธีการเขียน การแสดงบทบาท และประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาท
- 1.6 ศึกษาวิธีการเขียนเล่าเรื่องราว การวางแผนการเขียนประกอบปัญหา

2. ขั้นตอนเตรียมผลิตสถานการณ์จำลอง

- 2.1 ศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เมื่อได้ปัญหาต่าง แล้ว นำปัญหาเหล่านั้นมาพิจารณาลักษณะของปัญหานั้นสนใจ และเลือกปัญหาที่น่าสนใจนั้นเสนอต่อที่ประชุม เพื่อลงมติจัดสร้างเป็นแบบจำลองสถานการณ์แก้ปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาต่อไป

2.2 ประชุมพิจารณาถึงปัญหาต่าง ๆ ที่จะนำมาสร้างสถานการณ์จำลอง
อภิปรายถึงปัญหาที่เลือกมาว่าเหมาะสมที่จะนำมาจัดสร้างสถานการณ์
จำลองหรือไม่ ปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาที่นำมาพิจารณาในที่ประชุม
มี 4 ปัญหาคือ

2.2.1 ปัญหาการใช้แหล่งความรู้ชุมชน

2.2.2 ปัญหาการทำกิจกรรมร่วมกันของเด็ก

2.2.3 ปัญหาเนื้อหาวิชามากเกินไป

2.2.4 ปัญหาการใช้อุปกรณ์การสอนวิชาสังคมศึกษา

ในปัญหาที่ 1 เป็นปัญหาครูไม่ทราบวัตถุประสงค์และวิธีการนำเด็กไป
ศึกษานอกสถานที่หรือไปศึกษาจากแหล่งความรู้ชุมชน ซึ่งที่ประชุมเห็น
ชอบด้วยที่จะนำมาสร้างเป็นสถานการณ์จำลองปัญหาการสอน เพราะ
ในการสอนให้เด็กรู้จักใช้ประโยชน์จากแหล่งความรู้ชุมชนในการศึกษา
นั้น ครูจะต้องตั้งวัตถุประสงค์และวางแผนการในการนำเด็กไปศึกษา
เพื่อให้เด็กได้รู้จุดหมายของการไปในชุมชนแห่งนั้นว่า ไปเพื่อศึกษา
เกี่ยวกับเรื่องอะไรมีลำดับขั้นตอนในการไปศึกษาในสถานที่แห่งนั้นว่า
จะนำไปทำอะไรก่อนหลัง และจะได้ประโยชน์อะไรจากการไปศึกษา
ในสถานที่แห่งนั้น ปัญหานี้เกิดขึ้นมากเนื่องจากครูสอนวิชาสังคมศึกษา
เมื่อนำเด็กไปทัศนศึกษานอกสถานที่ มักจะไม่วางโปรแกรมการศึกษา
หาความรู้ตามลำดับก่อนหลังให้นักเรียน แต่จะจัดไปในลักษณะของการ
นำเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลิน ซึ่งนักเรียนจะไม่สามารถรับความรู้จากการไป
ศึกษาในแหล่งความรู้ชุมชนนั้นเลย

เมื่อที่ประชุมอภิปรายและลงมติเห็นชอบที่จะนำปัญหาการใช้
แหล่งความรู้ชุมชนมาสร้างเป็นสถานการณ์จำลองเพื่อใช้เป็นแบบการ

ฝึกการแก้ปัญหา ในรูปของสไลด์ชุดประกอบคำบรรยายต่อไป

ปัญหาที่ 2 คือปัญหาการทำกิจกรรมร่วมกันของเด็กซึ่งสำคัญมากในการสอนวิชาสังคมศึกษา เพราะการเรียนวิชาสังคมศึกษาให้โดยลคีนนั้น จะต้องอาศัย กิจกรรมการทำงานเป็นหมู่ เป็นหลักสำคัญในการเรียน การสอน ครูจะเป็นผู้เลือกและจัดกิจกรรมการทำงานเป็นหมู่ให้นักเรียน ดังนั้นครูจะต้องมีความเข้าใจนักเรียนแต่ละคน และทำตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของหมู่ เพื่อสอนลักษณะการเป็นผู้นำใ้แก่นักเรียน นอกจากนั้นครูจะต้องสอนให้นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกันและยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ปัญหานี้มักจะเกิดขึ้นเพราะครูสอนวิชาสังคมศึกษามาก ไม่รู้จักหลักและวิธีการจัดทำกิจกรรมร่วมกันให้กับเด็ก ซึ่งมักจะพบปัญหาในคานนักเรียนไม่สามัคคีกัน และไม่มีผู้นำกลุ่มกิจกรรมที่มีความสามารถ ซึ่งปัญหาข้อนี้ครูจะต้องรู้จักและเข้าใจนักเรียน เพื่อการคัดเลือกบุคคลให้จัดทำกิจกรรมร่วมกันอย่างประสบความสำเร็จ

ที่ประชุมเห็นชอบในการนำปัญหาการทำกิจกรรมร่วมกันของเด็กมาสร้างเป็นสถานการณ์จำลอง เพื่อใช้เป็นแบบฝึกการแก้ปัญหาในรูปของเทปโทรทัศน์

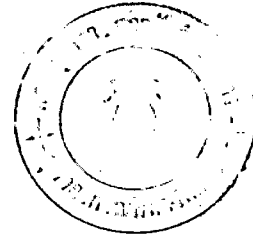
ปัญหาที่ 3 ปัญหาเนื้อหาวิชามากเกินไป ซึ่งเป็นปัญหาที่ครูสอนวิชาสังคมศึกษาพบอยู่เสมอ เพราะเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในบทเรียนนั้นมีมาก ครูส่วนมากจึงใช้วิธีสอนแบบเร่งรีบให้จบบทเรียนให้ทันเวลา โดยสอนด้วยวิธีอ่านแบบเรียนให้นักเรียนฟัง หรือให้นักเรียนอ่านแบบเรียนเอง ปัญหาเนื้อหาวิชามากเกินไปนี้ ครูจะต้องหาวิธีการสอนให้เหมาะสมกับจำนวนเนื้อหาที่มาก โดยใช้การสอนเป็นหน่วยซึ่งจะเป็นการกำหนด

กิจกรรมและประสบการณ์ทางการเรียนให้อยู่ภายในขอบเขตของปัญหา และความมุ่งหมายของการสอน ซึ่งกิจกรรมการเรียนนั้นต้องคำนึงถึงความต้องการของตัวนักเรียนและความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเป็นหลัก และสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ การใช้วิธีสอนแบบหน่วยนั้นจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาวิชาได้ครบถ้วนควยวิธีที่น่าสนใจและทันเวลา

ที่ประชุมลงมติเห็นความสำคัญและความเหมาะสมของการนำปัญหานี้มาสร้างเป็นสถานการณ์จำลองปัญหาการสอน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาสำหรับผู้ที่จะออกไปสอนจริงในห้องเรียน โดยสร้างออกมาในรูปของ "การแสดงบทบาท"

ปัญหาที่ 4 ปัญหาการใช้อุปกรณ์การสอนวิชาสังคมศึกษาที่ประชุมเห็นชอบที่จะนำปัญหานี้มาสร้างเป็นสถานการณ์จำลองปัญหาการสอน เพราะครูส่วนมากไม่ใช้อุปกรณ์การสอนหรือไม่ถูกวิธี ซึ่งการใช้อุปกรณ์การสอนไม่ถูกวิธีและไม่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่จะสอนนั้น ทำให้การเรียนการสอนไม่คุ้มค่าที่ควร เป็นการเสียเวลาและสร้างทัศนคติที่ไม่ดีต่อนักเรียนควย

เพื่อช่วยแก้สถานการณ์เหล่านี้ให้ดีขึ้นและเป็นแนวทางศึกษาการแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้สอน ที่ประชุมจึงลงมติเห็นชอบที่จะนำปัญหานี้มาสร้างเป็นสถานการณ์จำลอง โดยสร้างออกมาในรูปของ "การเขียนบรรยายเหตุการณ์"

3. ชั้นผลิตแบบจำลองสถานการณ์

3.1 ชั้นผลิตแบบจำลองสถานการณ์ที่เป็นสไลด์ชุดประกอบคำบรรยาย มีวิธีดำเนินการเป็นชั้น ๆ ดังนี้

3.1.1 ชั้นศึกษาปัญหาและเตรียมเลือกปัญหาที่น่าสนใจมาเขียนเป็นบทสไลด์ชุดประกอบคำบรรยาย ชั้นนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาหนังสือวิธีการสอนสังคมศึกษา คู่มือนิเทศการศึกษาในระดับประถมศึกษา และศึกษาแบบเรียนวิชาสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้เข้าใจถึงวิธีการศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้ชุมชน หลังจากนั้นได้ศึกษาถึงปัญหาการสอนสังคมศึกษาที่เกี่ยวกับครูไม่ทราบวัตถุประสงค์และวิธีการจัดประสบการณ์การศึกษา ความรู้ชุมชนให้แก่เด็กจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งการสอบถามจากผู้มีประสบการณ์การสอนวิชาสังคมศึกษา เมื่อได้ปัญหาแล้ว เสนอที่ประชุมเพื่อลงมติเห็นชอบ แล้วนำปัญหามาดำเนินการต่อไป

3.1.2 นำปัญหานั้นมากำหนดเรื่องราวโดยย่อ พร้อมทั้งกำหนดตัวละคร และตั้งวัตถุประสงค์ของเรื่องดังนี้

1. เพื่อให้ครูได้เห็นปัญหาที่เกิดจากการใช้แหล่งความรู้ชุมชน
2. เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูในการสอนการใช้แหล่งความรู้ชุมชน

3.1.3 ขนลงมือสร้างสไลด์ชุดประกอบคำบรรยายในการสร้างสไลด์ชุดประกอบคำบรรยายนั้น มีลำดับขั้นการทำดังนี้

1. นำเนื้อหาออกมาแบ่งออกเป็นส่วนย่อย แล้ววางโครงร่างกำหนดลำดับก่อนหลังทั้งภาพและคำบรรยายพอสังเขป
2. ให้ที่ประชุมร่วมพิจารณาความเหมาะสมของการลำดับภาพและเนื้อหานั้น

3. ลงมือถ่ายภาพสไลด์
 4. ประกอบเฟรมสไลด์
 5. ทิวาณาคัดเลือกภาพสไลด์ที่ดีที่สุด
 6. บันทึกเสียงคำบรรยายให้สัมพันธ์กับภาพ
- 3.1.4 กำหนดหัวข้ออภิปราย
 - 3.1.5 สร้างแบบสอบถามการใช้สถานการณ์จำลองที่เป็นสไลด์ชุดประกอบคำบรรยาย
- 3.2 ขั้นตอนผลิตแบบจำลองสถานการณ์ที่เป็นแถบบันทึกภาพ มีวิธีดำเนินงานเป็นขั้น ๆ ดังต่อไปนี้
- 3.2.1 ขั้นศึกษาปัญหาและเตรียมเลือกปัญหาที่น่าสนใจที่จะนำมาเขียนบทโทรทัศน์ และให้ที่ประชุมลงมติเห็นชอบ
 - 3.2.2 หลังจากทีประชุมเห็นชอบแล้วนำปัญหานั้นมากำหนดเรื่องราวโดยย่อ พร้อมทั้งกำหนดตัวละคร และตั้งวัตถุประสงค์ของเรื่องดังนี้
 1. เพื่อให้ครูทราบสาเหตุปัญหาของการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นหมู่
 2. เป็นแนวทางให้ครูทราบวิธี แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกรทำกิจกรรมร่วมกันเป็นหมู่
 3. ให้ครูรู้จักวิธีการสอนการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นหมู่
 - 3.2.3 เขียนบทโทรทัศน์ เลือกเพลงประกอบรายการ จัดทำวัสดุอุปกรณ์ กราฟิกที่จำเป็น
 - 3.2.4 จัดสภาพห้องผลิตรายการให้เป็นสภาพของห้องเรียนจริงในโรงเรียนที่กำหนด

- 3.3.5 ติดต่อบุคคลนักเรียนที่จะมาแสดง
- 3.3.6 ขอมบพ
- 3.3.7 ช้แสดงและบันทึกการวางการลงแถบบันทึกภาพ
- 3.3.8 กำหนดหัวข้ออภิปราย
- 3.3.9 สร้างแบบสอบถามการใช้สถานการณ์จำลองที่เป็นเทปโทรทัศน์
- 3.3 ชั้นผลิตแบบจำลองสถานการณ์ที่เป็นการแสดงบทบาท มีวิธีดำเนินการเป็นชั้น ๆ ดังนี้
- 3.3.1 ชั้นศึกษาปัญหาเตรียมเลือกปัญหาที่จะนำมาเขียน การแสดงบทบาทและให้ที่ประชุมลงมติเห็นชอบ
- 3.3.2 นำปัญหาไปกำหนดเรื่องราว
- 3.3.3 ตั้งวัตถุประสงค์ของเรื่องราวที่นำมาเป็นปัญหา ดังนี้
1. เพื่อให้ครูรู้จักใช้วิธีสอนแบบหน่วยในการสอนวิชาสังคมศึกษา
 2. เพื่อให้ครูรู้จักวิธีการสอนโดยใช้อุปกรณ์การสอนเข้าชวยอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3.3.4 นำเรื่องราวมาเขียนแยกบทของตัวละครที่จะแสดงบทบาทนั้น
- 3.3.5 กำหนดหัวข้ออภิปราย
- 3.3.6 สร้างแบบสอบถามการใช้สถานการณ์จำลองที่เป็นการแสดงบทบาท
- 3.4 ชั้นผลิตแบบจำลองสถานการณ์ที่เป็นการเขียนบรรยายเหตุการณ์วิธีดำเนินการเป็นชั้น ๆ ดังนี้
- 3.4.1 ชั้นศึกษาปัญหาเตรียมเลือกปัญหาที่จะนำมาเขียนเรื่องราวและให้ที่ประชุมลงมติเห็นชอบ

- 3.4.2 นำปัญหาไปกำหนดเรื่องราว
- 3.4.3 ตั้งวัตถุประสงค์ของเรื่องราวที่นำมาเป็นปัญหาค้างนี้
1. เพื่อให้ครูรู้จักเลือกใช้อุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่จะสอน
 2. ให้ครูเห็นความสำคัญของอุปกรณ์การสอนที่จะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 3.4.4 นำปัญหามาเขียนเล่าเรื่องราวโดยละเอียด
- 3.4.5 กำหนดหัวข้ออภิปราย
- 3.4.6 สร้างแบบสอบถามการใช้สถานการณ์จำลองที่เป็นการบรรยายเรื่องราว
4. ชำนาญสถานการณ์จำลองไปหาประสิทธิภาพตามลำดับดังนี้
- 4.1 รวบรวมแบบจำลองในสถานการณ์จำลองทั้งหมดเข้าเป็นหมวด ในหมวดที่ผู้วิจัยสร้างที่เป็นแบบที่อยู่ในหมวดสังคมศึกษาทุกแบบ
 - 4.2 ให้คณะกรรมการตรวจรับรองคุณภาพของสถานการณ์จำลอง คณะกรรมการลงความเห็นวาสถานการณ์จำลองอยู่ในเกณฑ์ดี
 - 4.3 นำสถานการณ์จำลองชุดนี้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นปีที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงจำนวน 50 คน โดยกำหนดให้ศึกษาตามลำดับดังนี้
 - 4.3.1 ให้ศึกษาสไลด์สรุปประกอบคำบรรยาย ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วอภิปราย

4.3.2 ให้ศึกษา จากเทปบันทึกภาพ ศึกษาค้นคว้าที่เกิดขึ้น แล้ว
อภิปราย

4.3.3 ให้ศึกษาจากการแสดงบทบาทถึงปัญหาที่เกิดขึ้น แล้ว
อภิปราย

4.3.4 ให้ศึกษาจากการเขียนบรรยายเรื่องราว ถึงปัญหาที่
เกิดขึ้น แล้วอภิปราย

4.4 ให้ทำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยคิดขึ้น (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำสถานการณ์จำลอง
ที่มีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาทางการสอนของนักศึกษาฝึกสอน ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ด้วย
วิธีทางสถิติ โดยการ นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ทุกปัญหาทุกขอย่อย โดยแจกแจงความถึ
คิดเป็นร้อยละของจำนวนผู้ตอบในแต่ละขอย่อย และหาค่าเฉลี่ยโดยวิธีสูตร²⁹

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁹ ประคอง กรรณสูตร, สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู, (พระนคร จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2515) หน้า 41